

ETIOPIA OG MISJONSARBEIDET DER

AV GENERALSEKRETÆR TORMOD VÅGEN

I.

Etiopia ligger mellom 4 og 14 grader nordlig bredde og mellom 34 og 48 østlig lengde. Den bebodde del av landet er stort sett et høydeplatå. Hovedstaden Addis Abeba ligger således 8000 fot over havet.

Etiopia er like stort som Tyskland og Frankrike tilsammen, men nesten halvparten dekkes av store ørkener i nordøst, øst og sydøst. Disse ørkener fortsetter inn i Eritrea og Somaliland som skiller Etiopia fra Det røde- og Det indiske hav. I sydvest grenser landet mot Kenya og i vest til Sudan. I nord går det umerkelig over i Eritrea som tilhørte Etiopia inntil Italia erobret det. Etiopia er således skilt fra havet, og den viktigste forbindelseslinje med utlandet er jernbanen fra Dibuti i fransk Somaliland.

Landet er gjennomskåret av store elver. De viktigste er Den blå Nilen som rinner nordover, Oma og Juba som flyter sydover og Hawash som går mot øst. Kommer en med jernbanen fra Dibuti gjennom ødemarken vestover, blir det hete klimaet etter hvert mer behagelig. Når toget stanser på toppen av østhellingen i Addis Abeba, kan luften være rent kjølig, bortsett fra de varmeste timer på dagen. Fra hovedstaden strekker så høysletten seg over 40 norske mil mot nord, syd og vest, hvor den går over i en stor lavslette som når helt til Den hvite Nilen.

I dalene og på slettene er klimaet varmt som i tropene for øvrig, men i høylandet er nettene kjølige, og varmen om dagen ikke trykkende. I tiden desember—februar kan det også forekomme frostnetter.

Ni måneder av året reknes for å være forholdsvis tørre. Den lille regntiden som kan variere sterkt både i tid og styrke, kommer mellom februar og mai. Fra slutten av juni til sist i september er den egentlige store regntiden. Men som regel skinner solen litt hver dag. Oktober er varm, og den sydøstlige vind som da gjerne blåser, gjør at jorden snart blir tørr.

Stort sett må klimaet i Etiopia sies å være behagelig, men i høylandet tåles ikke altfor store legemlige anstrengelser, da påkjenningen for hjertet kan bli for stor.

Jordbruk og fedrift er de fleste etioperes levevei. Når regntiden er slutt om høsten, berges høyet i hus før det brenner opp. I november høstes bygget, hveten i desember og «teffen», en slags hirse som brukes til det daglige brød, ingjera, høstes i januar. (Ingjeraen lages som våre pannekaker, men er vid som en flatbrødleiv og har en blålig farge). Hvis så den lille regntid kommer i februar, blir jorden bløt, og bonden kan ta ut den primitive plogen sin igjen og begynne vårarbeidet.

Dette gjelder høylandet. I de mer tropiske egner av landet kan det høstes opp til fire ganger om året, om muligheten for dyrking av forskjellige slags vekster blir utnyttet.

Fruktavlen er lite utviklet, for folket spiser selv meget lite frukt. På selve høysletten kan det være vanskelig å dyrke de vanlige sydfrukter, men bare fem, seks mil østenfor hovedstaden trives f. eks. appelsiner utmerket.

Det finnes vel knapt noen sydfrukter som ikke kan dyrkes i landet. Som kjent er Etiopia kaffens hjemland. Bare her vokser den vill, og dyrkes nu i økende mengder.

Floraen er i dalene meget rik. Høylandet er heller skogfattig. Men det fins både seder, akasje og evkalyptus. Den sistnevnte tresort plantes ofte nå og vokser utrolig fort.

Blomsterlivet er i regntiden meget rikt, og der det vannes, står blomsterhagene i flor hele året.

Dyrelivet og fuglelivet er omtrent som i Afrika for øvrig. En tur gjennom Etiopias jaktdistrikter er som et eventyr. Flere stammer lever utelukkende av fedrift og jakt.

En del gruverift fins også. Blant annet utvinnes gull.

Folkemengden anslås til minst ti millioner, og er oppdelt i en

hel del ulike stammer. Størst er gallastammen som med alle sine avskygninger sies å omfatte halvdelen av folket. Amharastammen er derimot den herskende. Til den hører keiserhuset, og dens språk er det offisielle over hele riket. Den danner også grunnstammen i den koptiske kirken, som er statskirke. Denne stammen bor i den nordlige delen av landet, i provinsene Tigre, Amhara, Gojjam og en del av Shoa, mens gallaene, som kom senere til landet, bor i syd og vest. Svært mange av dem er hedninger. På høylandet bor også guragiene. Mange av dem arbeider i hovedstaden som kulier og kokker om vinteren. Men når regnperioden begynner, drar de heim til jorden sin. De er som regel muhamedanere. Sydøst for Tsanasjøen bor den interessante Falashastammen, Etiopias jøder. De hevder selv å være landflyktige israelitter. De praktiserer den jødiske religion og lever isolert, gjerne som smeder og håndverkere. I vest mot Den hvite Nilen bor Shankallastammen, og på østhellingen av landet, den ville Danakilstammen. I sydøst fins en del somalier, og i nord de dyktige tigranere, som nå for det meste tilhører Eritrea. Innen for Etiopias grenser tales det således ca. 30 språk og et utall dialekter. Men midt i denne mangfoldighet kan en med rette tale om ett folk. Etioperne skiller seg således tydelig ut fra negrene. De har ikke negrenes tykke nese og fysiognomi for øvrig. De er lysere og likner på mange måter den indoeuropeiske rase. Uten å gå nærmere inn på disse vanskelige etnografiske spørsmål, skal nevnes at sannsynligheten taler for en semittisk blodblanding. Enkelte forskere mener også at europeere har innvandret en gang tilbake i tiden.

Senere kontakt med europeere har ikke bare vært til gagn. Portugiserne førte med seg hit syfilis, som nå herjer svært.

At grunnstammen i folket siden oldtiden har vært kristen, og at landet har vært et selvstendig rike som ofte måtte kjempe mot felles ytre fiender, har smeltet folket sammen til en enhet. I dag er dette tilfelle mer enn noen gang før, da småkongenes selvstendighet er bortfalt etter den italienske okkupasjon. I samme retning virker også den nuværende keisers sterke stilling i folket.

Det sterkeste band om folket er nok likevel den felles historie. Til forskjell fra negerfolkene i Afrika, har etioperne en gammel, skrevet historie som fins i klostrene. Selv hevder de bestemt at

de tilhører den hamitiske folkegruppe som for øvrig omfatter egypterne og andre stammer i nordøst-Afrika. De sier at Ham (1. Mos. 10) fødte sønnen Kusj som igjen fikk sønnen Etiop. Etter ham har landet sitt navn.

Etiopia nevnes flere ganger i Det gamle testamente, og den skildring som i Es. 18, 1—2 gis av dette folket, er treffende. Om det daværende Etiopia er identisk med det nåværende, er et gammelt stridsspørsmål. Større betydning for etioperne har en annen forbindelse med jødefolket. De hevder at dronningen av Saba (Saba var et kongedømme i Syd-Arabia, men Etiopia har nok strekt seg østom Rødehavet) var en etiopisk dronning ved navn Makeda. Ifølge 1. Kong. 10, kom hun til Salomo, og etioperne sier videre at hun med Salomo fikk sønnen Menilik som er stamfar for det etiopiske keiserhus. En tradisjon sier at han førte paktens ark til Etiopia. Forbindelsen mellom jødefolket og Etiopia gikk, så vidt vi skjønner, over Egypten (2. Kong. 19, 9).

Hvordan kontakten nærmere ble formidlet, er vanskelig å si. Det nevnes av historikeren Philotrogus at Alexander den store (356—323 f. Kr.) på den etiopiske kysten grunnet en koloni som ble befolket med syrere. De kan i tilfelle ha dyrket Israels Gud. Faktum er iallfall at det etiopiske folk inntil denne dag bærer tydelige merker av jødisk påvirkning som må ha funnet sted i gammeltestamentlig tid (Ap. gj. 8, 27).

Hvor tidlig kristendommen kom til Etiopia, vet vi ikke. Om skattmesteren som Filip fikk døpe, ble et stjerneskudd eller et såkorn, vet vi heller ikke. Det fins iallfall ikke opplysninger om kristne i Etiopia før etter år 200. Tradisjonen sier at Frumentius fra Antiokia da ble Etiopias apostel, og Athanasius gjorde ham til biskop over Etiopia. Den daværende titel Abba Salama er nå blitt til Abuna, og inntil denne dag står kirken under erkebiskopen i Alexandria. Det er iallfall sikkert at den etiopiske kongen Kaleb år 523 dro over Rødehavet for å kjempe mot den jødiske tyrannen Finehas som forfulgte de kristne.

Den etiopiske kirken gikk senere inn i en stor trengselstid. Først raste bitre dogmatiske stridigheter, og senere kom den grufulle muhammedanske forfølgelse som varte i mange århundrer. Etter år 1500 måtte også harde kamper utkjempes mot de inntrengende

gallastammer. Og tidlig på 1600-tallet gjorde jesuitterne et stormanfall for å vinne etioperne for den katolske kirke. Men forsøket mislyktes da en del av folket reiste seg til krig mot kongen som hadde falt for jesuitterne. Etter denne tid rådde lenge indre splid og oppløsning, inntil keiser Teodoros II (født 1820), Etiopias Harald Hårfagre, samlet riket under en sentralregjering. Hans siste regjeringstid ble ulykkelig, og hans to ettermenn maktet ikke å føre samlingsverket videre. Det ble Menelik II som løste oppgaven. Ved sin seier over italienerne ved Adua 1896 og sitt store reformverk, gjorde han seg selv udødelig i Etiopias historie. I hans tid hendte likevel det skjebnesvangre at Italia fikk underlagt seg Eritrea. Hans etterfølger, Lidji Yassus, som viste tysk- og muhammedanvennlige tendenser, ble fjernet ved et opprør som falt i stormaktens smak. Den første verdenskrig raste nemlig enda. I februar 1917 ble så Meneliks datter Zawiditu kronet til keiserinne. Den virkelige hersker var tronfølgeren Ras Taffari som etter hennes død 1929, samme år ble kronet til keiser av Etiopia under navnet Haile Selassi. Med stor visdom og kraft har han inntil denne dag virket for folkets opplysning, samtidig som han har forbedret forvaltningen i demokratisk retning. Den italienske krig og okkupasjonen som fulgte etter (1935—1941) ble et alvorlig avbrekk i hans styre. Men aldri har folket vært mer sammensveiset enn etter befrielsen, og reformverket går framover, selv om det møter sterk motbør fra nasjonalistiske og reaksjonære kretser, spesielt innen den koptiske kirke, og selv om de mange forskjellige språk og stammer gir årsak til indre splid.

II.

To faktorer har i høy grad vært bestemmende for misjonsarbeidet i Etiopia. Landet har i uminnelige tider vært et selvstendig rike og har siden oldtiden hatt en kristen kirke. Forholdet mellom misjonen og den koptiske kirken skal vi komme tilbake til. Her vil vi understreke at mens hele Afrika for øvrig var styrt av europeiske makter som ga hvite misjonærer visa og beskyttelse, kunne de selvstendige herskere i Etiopia si nei til begge deler. Misjonærene hadde nok vanskeligheter også i andre deler av Afrika, men de kom inn og fikk arbeide. Annerledes var stillingen i Etiopia hvor

fyrstene kunne handle selvstendig og ofte stod under innflytelse av det koptiske presteskap som i misjonærene så konkurrenter og vranglærere.

I forrige århundre ble det gjort noen forsøk på å komme inn i landet med evangeliet, men det lyktes ikke. Enkelte misjonærer kom virkelig inn, men måtte ut igjen. En av dem var dr. Fridtjof Nylanders far som i 1893 var innom grensen i Øst-Etiopia, men måtte forlate landet igjen.

Den første misjonæren som fikk fotfeste i Etiopia, var svensken Cederquist. Han kom til Addis Abeba i 1904 etter en uvanlig hard og vanskelig reise. Han var så syk at han måtte binde seg til ridedyret sitt for ikke å falle av. Inn ville og måtte han siden muligheten nu bød seg for misjonsarbeid i dette stengte landet. Han sto alene som evangelisk misjonær i Etiopia helt til 1919. I hele denne lange tiden torde han ikke ta ferie av frykt for ikke å komme inn igjen.

I 1919 og 1920 kom det så forsterkning fra Sverige. Blant dem som nå kom inn, var Per Stjärne. Han har et større navn i Etiopia i dag enn noen annen nulevende misjonær. Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, som disse misjonærene tilhørte, gjorde i tyveårene et grunnleggende misjonsarbeid i Etiopia. I Fosterlandsstiftelsens misjonsskole gikk mange av landets framtidige ledere, og misjonen fikk stor tillit og anerkjennelse i folket. I dag har dette misjonsselskap 18—20 misjonærer i arbeid der ute. De fleste arbeider i provinsen Wallega i Vest-Etiopia, men også i Addis Abeba er et godt arbeid i gang.

Et annet svensk misjonsselskap, Bibeltrogn Vänner, har en liknende misjonærstyrke i arbeid. Foruten i Addis Abeba har de sitt største arbeid i provinsen Arussi, en 20—30 norske mil sørom hovedstaden.

United Presbyterian Mission — et amerikansk misjonstiltak — kom også til landet i tyveårene. Deres stasjoner ligger noe spredt. Også de har ca. 20 misjonærer i arbeid.

Så sent som i 1934 begynte det britiske Bible Churchmen's Missionary Society å arbeide i Addis Abeba. De virker i tilknytning til en lekmannsbevegelse innen den koptiske kirken (The Followers of the Apostles). De har to bibelskoler på Ras Destas gamle eien-

dom i utkanten av Addis Abeba, og sender de ferdige elevene ut som lekmenn. De må selv arbeide for sitt underhold.

Før krigen arbeidet den tyske Hermannsburg-misjonen i landet, likeså den såkalte Fallasha-misjon blant «Etiopias jøder» omkring Tsanasjøen. Dette arbeid blir gjenopptatt i år. Adventistene — også de norske — har et betydelig arbeid i gang, og likeså katolikkene.

Det største misjonsselskap i Etiopia er Sudan Interior Mission. Selskapet arbeider etter samme prinsipp som China Inland Mission og har 600 misjonærer i innlandet av Afrika. I Etiopia ble arbeidet tatt opp i 1927, og misjonærstyrken økte fort. I dag har dette selskapet mer enn 80 misjonærer i Etiopia.

Da misjonærene ble jaget ut i 1935, var det bare noen få kristne på misjonsfeltet i Vest-Etiopia. Stor var derfor misjonærenes undring da de kom igjen og fant en mengde kristne forsamlinger som hadde bygd sine små kirker. Først fant de 150 slike kirker og senere 85 til. Uten stønad av misjonærene hadde vekkelsen kommet og forsamlingslivet vokst fram. Formene var originale, enkle og meget tiltalende.

Også på Fosterlandsstiftelsens felt i Wallega går det nå en sunn og dyp vekkelse. En enkel etiopisk kristen står som leder. Han har hittil ikke vært lønnet av misjonen, men vil heretter bli knyttet fastere til misjonen. Det som særpreger vekkelsen, er stillhet og dybde.

Noe særmerkt for misjonsarbeidet i Etiopia er forholdet til den koptiske kirken. Misjonærene i «Bible Churchmen's» har nattverdssamfunn med denne kirken. Lutheranerne anerkjenner dens dåp, mens baptistene forkaster den, da kopterne avgjort holder på barne-dåpen.

Det er ikke så lett å gi en vurdering av denne gamle, merkelige kirken. At den er tilstivnet i former er nokså lett å se. Når så kirkespråket er uforståelig for folket, kan enhver tenke seg hvordan den kristelige påvirkning er. Men som folkeoppsedere har prestene hatt sin store betydning. Hvert barn som blir døpt, får således en åndelig far som følger det livet igjennom og har stor innflytelse over sitt åndelige barn. Prestskapet er meget tallrikt. Nå har keiseren forbudt at noen kirke har mer enn 100 prester.

To kirker i Addis Abeba hadde da dette forbud kom, 500 prester hver. Det sies at det skal finnes 7.500 koptiske kirker i Etiopia. De fleste av dem er naturligvis ganske små.

Praktisk talt hele presteskapet er imot evangelisk misjonsarbeid. Men det er en fraksjon innen denne kirken som vil reformere den. Keiseren tilhører den, og i den kirken han besøker i Addis Abeba, forkynnes det på amharisk. Han hilser også misjonene velkommen, for han ser at arbeidet er nødvendig og gagnlig. Men kopternes frykt for evangeliske misjonærs innflytelse er så sterk at de har fått igjennom en lov som gjør misjonsarbeid blant dem meget vanskelig.

Da vi skulle finne misjonsfelt der nede, ønsket vi derfor å arbeide blant hedningene. Det ble snart klart for oss at provinsene Sidamo-Borana og Gamo-Gofa i Sør-Etiopia burde undersøkes først. Her bor ca. en million gallaer. De fleste av dem er ormedyrkere og ingen misjonær arbeider blant dem.

Vårt felt grenser til Kenya i sør og strekker seg ca. 50 norske mil nordover. Midt nedetter feltet strekker seg en 20 mil lang åsrygg på 16—1800 meter over havet. Her tenker vi å bygge to stasjoner, en i byen Dilla i nord og en i Javello i sør. Fra Javello, som ligger ca. 20 mil fra grensen til Kenya, går en slags veg østover, først ned til lavlandet, så opp til et nytt høyland med byen Negelli, ca. 26 mill østenfor Javello. Fra Javello går også en dårlig veg vestover, først nedover til lavlandet og siden oppover til et nytt høyland med byen Gardulla, 15 mil vestom Javello. I disse fire byene var det vår tanke å begynne misjonsarbeid. Men da vi kom til keiseren, ba han oss også ta opp arbeid i provinshovedstaden Irga Alem, 6 mil nordenfor Dilla, midt i Sidamo, et av Etiopias fagreste landskap. Vår første misjonsstasjon blir nå bygget der. Av hensyn til amerikanerne ville vi ikke gå så langt nordover, men den saken er nå ordnet i forståelse med dem.

Hvordan arbeidsforholdene blir på dette vårt nye felt, er vanskelig å si. Forholdene er meget primitive på alle vis, men klimaet er forholdsvis godt. Italienerne bygde veg til hovedstaden. Hver dag går mange lastebiler til Dilla etter kaffe. Før tok denne reisen 26 dager med karavane. Det er hovedgrunnen til at dette feltet ikke er opptatt før. Nå kjører bilene denne vegen på to dager.

Hvordan gallaene blir å arbeide blant, vet vi ikke. Keiseren sa til oss at vi i Borana ville finne et intelligent og vennlig folk. Det vi vet er at de trenger evangeliet om frelse i Jesus Kristus og at Herren vil vi skal bære frelsens budskap ut til alle folk.

I august i år drog våre første misjonærer avsted til det nye misjonsfeltet. Innreisetillatelse er gitt. Den sak ordnet keiseren med sin sekretær under vår audiens. Våre venner i Fosterlandsstiftelsen har lovt å ta imot de første norske misjonærene. Når regntiden slutter sist i september, håper vi at et par av våre misjonærer får dra sørover fra Addis Abeba til det nye misjonsfelt for å forberede arbeidet.

Det norske misjonsfolk har nå fått en ny arbeidsmark. Det betyr økt ansvar og større nåde.

Vi tror også at keiser Haile Selassie I har rett når han i sin hilsen i anledning dette nye misjonsarbeid mener det vil få betydning for forholdet mellom våre to folk.

Keiseren slutter sin hilsen slik: «Med løftet om fruktbart samarbeid med den åndelige sendetjeneste til Etiopia fra det vyrde og vennlige folket i Norge, kan vi nu se fram til et enda videre og nærmere vennskap mellom de to folk.»

Denne fagre frukt er også en av misjonens mange velsignelser.